

Wolfgang Amadeus Mozart

(Tiếp theo kỳ trước)

Wolfgang Amadeus Mozart đã cùng mẹ và chị bắt đầu lên đường để đi một vòng Âu-Châu vào năm 1777. Đó là lần đầu tiên Wolfgang phải rời xa cha.

Wolfgang đến Munich và chỉ lưu lại đấy 17 ngày . . .

Tại Augsburg, Amadeus Mozart đi viếng thăm một người chế tạo đàn dương-cầm, sau đó chơi đàn cho các thầy tu tại Heiligkreuz Canory. Wolfgang cũng đi dự thánh tại Hàn-lâm-viện, biểu diễn những nhạc phẩm ông vừa sáng tác mới nhất trong một buổi hòa nhạc. Ngoài ra, Wolfgang cũng dành thì giờ để thăm viếng và gặp gỡ những người thân thuộc. Sau đó, Amadeus Mozart rời Augsburg để sang Mannheim.

Tại Mannheim, Wolfgang có đi dạy nhạc, ông cũng viết nhạc cho cho 'flute quartets' (bản nhạc tứ tấu cho sáo) và vài bản 'công-xet-tô' cho người Hà-Lan. Wolfgang ở lại Mannheim thêm ba tháng.

Một lần kia, Wolfgang sắp xếp để làm thêm các bản sao cho những bài nhạc mà ông sắp cho trình diễn. Ông đến gặp một

người đàn ông tên là Fridolin Weber, đây là một người làm nghề sao chép tài liệu, người nhắc tuồng và cũng một nghệ sĩ của sân khấu nhạc 'ô-pê-ra'. Ông ta rất nghèo, các con của ông thường hay bị đói kém! Một trong những người con gái của Fridolin Weber, cô Aloysia cũng là một ca kỹ như cha. Cô có một giọng hát dịu dàng và trong sáng. Aloysia không được ai đào tạo và rèn luyện, nhưng lại rất có khiếu về âm nhạc. Ông Fridolin giới thiệu cho Amadeus Mozart bốn cô con gái của ông - Josefa, Constance, Aloysia và Sophie. Khi Amadeus Mozart vừa nhìn thấy Aloysia lần đầu, ông đã đem lòng thương yêu ngay mặc dầu khi ấy cô mới chỉ 15 tuổi. Sau đó, ông đã thề nguyện với lòng rằng sẽ viết những bài nhạc để làm cho Aloysia trở thành nổi danh.

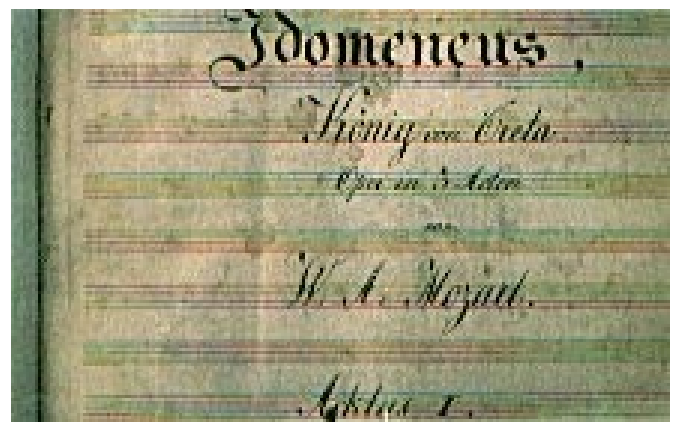
Wolfgang đã cùng mẹ đi du hành suốt Munich, Augsburg và Mannheim nhưng Amadeus Mozart đã không được đề nghị một chức vụ quan trọng nào. Cùng lúc đó, ông Leopold ra lệnh cho Amadeus Mozart phải sang Ba-lê.

Qua năm sau, năm 1778, Amadeus Mozart và mẹ tiếp tục cuộc hành trình qua Ba-Lê như ý chỉ của ông Leopold, tại nơi đây Mozart đã sáng tác khúc giao-hưởng **The Paris Symphony**. Trong thời gian dừng chân tại Ba-Lê, sức khỏe của bà Anna Maria Perl bị sa sút nhiều, bệnh tình của bà càng ngày càng trở nên trầm trọng. Cho đến ngày 3 tháng 7 năm 1778, ngay sau khi khúc giao-hưởng nói trên được biểu diễn ra mắt, bà qua đời. Lúc bấy giờ Wolfgang cũng khám phá ra rằng cô nàng Aloysia đã trở nên vô cùng nổi tiếng và cô cũng chẳng còn muốn biết gì về Wolfgang nữa!

Hai năm sau cùng ở Pháp là thời gian khó khăn và mệt mỏi nhất trong đời của Amadeus Mozart. Cuộc hành trình đã làm cho tài chánh của gia đình trở

thành kiệt quệ và đã phải mang nợ. Khoảng đầu năm 1779 Amadeus Mozart trở về Salzburg. Wolfgang không còn sự lựa chọn nào khác hơn là phải chấp nhận làm việc cho Đức Tổng-Giám-Mục Hieronymus von Colloredo. Wolfgang Amadeus Mozart cảm thấy chán nản và ngã lòng nhưng sau đó lại phấn chấn hơn khi được mời soạn một vở 'ô-pê-ra' cho Ngày Hội của Munich.

Vào tháng 11 năm 1780, Amadeus Mozart xin nghỉ phép và bắt đầu viết vở Idomeneo. Tháng Giêng năm 1781, vở Idomeneo đã nhanh chóng trở

Tập nhạc *Idomeneo, Re Di Creta*

Ngọc Bích Ngân

thành một thành công rực rỡ khác của ông.

Vào khoảng cuối năm 1780, Amadeus Mozart sang Munich để có mặt trong những buổi tập diễn cuối cùng của vở Idomeneo. Sau buổi trình diễn, để mừng cho sự thành công của vở nhạc kịch, Wolfgang đã lưu lại Munich quá hạn nghỉ phép. Tháng 03 năm 1781, Đức Tổng-Giám-Mục Colloredo ra lệnh cho Amadeus Mozart phải trở về Vienna và đến gặp Ngài tại cung-điện. Amadeus Mozart đã lập tức bị giáng chức xuống thành một người bầy tôi, tuy thế ông vẫn còn lạc quan và bảo rằng: 'Đầu sao tôi cũng còn được vinh dự xếp hạng trên người đầu bếp'. Sự việc đã trở nên tồi tệ hơn, Wolfgang Amadeus Mozart có những xung đột không còn có thể tranh luận được với Đức Tổng-Giám-Mục. Khoảng giữa năm 1781, Amadeus Mozart dọn ra khỏi cung-điện của Đức Tổng-Giám-Mục Hieronymus von Colloredo. Chỉ trong vòng một tuần lễ sau đó, Đức Tổng-Giám-Mục Colloredo báo cho Amadeus Mozart biết từ đây Ngài sẽ không cần biết và không còn quan hệ gì với Wolfgang Amadeus Mozart nữa. Tuy vậy, mãi đến tháng 06 năm 1781, Wolfgang Amadeus Mozart mới chính thức xin từ chức, không làm việc cho Đức Tổng-Giám-Mục Colloredo nữa. Wolfgang chấp nhận việc từ chức với ít nhiều sự khinh thường, nhưng cha của Wolfgang, ông Leopold thì vừa tức giận, vừa lo lắng cho tương lai của con trai. Tại Vienna, Amadeus Mozart vẫn sống rất vui vẻ. Trong một bức thư viết gửi về quê nhà cho cha sau khi bị Đức Tổng-Giám-Mục Colloredo hắt hủi, Wolfgang viết: '*... Vận may của con đang vùa bắt đầu, con được mọi người yêu thích, được kính trọng bởi một gia đình cao quý nhất...*'.

Thật ra, trên thực tế, tương lai của Wolfgang tại Vienna rất đáng lo ngại. Ông ta sống một mình đón chiếc không một sự giúp đỡ trong một thành phố xa lạ. Amadeus Mozart bắt đầu kiếm được chút ít tiền nhờ vào sự dạy nhạc. Ông quyết định dời vào chung sống với gia đình Weber (gia đình của người đàn ông làm nghề sao chép và cũng là gia đình của cô ca-kỹ Aloysia năm xưa)

giờ đây cũng đã dời về Vienna. Lúc bấy giờ, ông Weber đã qua đời và nàng ca-kỹ Aloysia cũng đã lập gia đình với một nam diễn viên sân khấu các cung đình tên Joseph Lange. Amadeus Mozart được tiếp đãi và cư xử như một

Constance Weber

ông vua! Ông Leopold muốn con trai dọn ra sống nơi khác, nhưng lúc ấy đã quá trễ để nghĩ đến chuyện dời chỗ ở vì Amadeus

Quảng-trường Mozart tại Vienna

Mozart đã có tình yêu với Constance Weber, em gái của Aloysia. Amadeus Mozart lúc này hạnh phúc hơn xưa nhiều. Những

buổi hòa nhạc của Wolfgang Amadeus Mozart đông nghẹt khán thính giả. Các tác-phẩm mới của Amadeus Mozart đều là những thành công ngay tức khắc. Hơn nữa, vào năm 1781 Amadeus Mozart còn có một sự thành công rực rỡ khác, đó là vở 'ô-pê-ra' The Abduction from Seraglio. Vở nhạc kịch này bao hàm những thay đổi mới lạ. Thay vì được hát bằng tiếng Ý-đại-lợi như thường lệ, vở The Abduction from Seraglio đã được hát bằng tiếng Đức. Vở 'ô-pê-ra' này chẳng những đòi hỏi nhân vật chính ngoài tài hát hay, còn phải có thêm tài diễn xuất giỏi.

Mối quan hệ tình cảm của Wolfgang và Constance càng ngày càng trở nên sâu đậm. Hai người đã quyết định làm lễ cưới vào tháng 08 năm 1782. Cuộc hôn lễ này đã mang lại cho cả hai thật nhiều niềm vui và hạnh phúc mặc dầu đó là một cuộc hôn nhân nghịch lại với ý của ông Leopold, cha của Amadeus Mozart. Constance rất được yêu thương và trứu mến, Amadeus Mozart rất quan tâm và kính trọng

vào ngày 17 tháng 6 năm 1783. Sau đó một tháng, bé đã được gửi cho một người ỹ tá chăm sóc trong khi Amadeus Mozart về Salzburg, đó cũng là lần cuối cùng Wolfgang về thăm quê nhà. Và thật không may, bé Raimund đã chết trong thời gian đó, vào ngày 19 tháng 08 cùng năm. Vợ chồng Mozart không được biết gì về việc bi thảm này cho đến khi họ trở về Vienna, lúc bấy giờ đã là tháng 11.

Năm 1784, Constance và Amadeus Mozart lại có thêm một đứa con trai thứ nhì- Karl Thomas. Karl Thomas khi lớn lên đã trở thành một công chức của chính-phủ. Karl Thomas sống lâu hơn cả cha lẫn mẹ, ông từ trần vào năm 1858 tại Milan, hưởng thọ được 74 tuổi. Ngay trước khi qua đời, ông vẫn còn là một viên-chức.

Constance Weber và Wolfgang Amadeus Mozart có với nhau tất cả sáu mặt con, nhưng chỉ có hai là còn sống sót. Bốn người con kia đều qua đời từ thuở còn ẵm ngửa trên tay.

Tháng Giêng năm 1785, ông Leopold đến Vienna để viếng thăm con trai. Tại đây, ông đã đi nghe Wolfgang biểu diễn trong những buổi hòa nhạc, ông Leopold đã vô cùng cảm kích nhưng ông đã không tán thành lối sống của Wolfgang, ông rất không hài lòng về những cách thức bề bộn vô lễ lối của con trai.

Nhà soạn nhạc trẻ giờ đây đang vô cùng bận rộn với những dự án mới. Đó là một vở nhạc hài kịch tên: The Marriage of Figaro. Vở nhạc hài kịch này được soạn dựa theo vở kịch của một nhà văn Pháp tên Beaumarchais. Người cùng cộng tác để viết vở The Marriage of Figaro với Amadeus Mozart tên là Lorenzo da Ponte.

Vở nhạc hài kịch này nói về những sự hiểu lầm, những rối rắm hỗn độn chung quanh việc sửa soạn và chuẩn bị cho một đám cưới. Buổi diễn đầu tiên ra mắt khán thính giả được ấn định vào ngày 01 tháng 05 năm 1786. Mặc dầu vở hài kịch được ghi nhận là một thành tựu to tát cho Vienna và Prague, Amadeus

Constance qua những bức thư ông viết về vợ của mình. Đứa con đầu lòng của hai người, bé Raimund Leopold được sanh ra

Mozart cũng chẳng được trả công là bao. Sau đó ông lại được giao cho một công việc khác, đó là vở 'ô-pê-ra' Don Giovanni. Vở Don Giovanni được soạn dựa theo cốt truyện The Playboy of Seville và The Stone Guest của một tác giả người Tây-Ban-Nha tên Triso de Molina. Nhân vật Don Giovanni là một người quý tộc có một tâm địa xấu xa, chuyên đi lợi dụng bất cứ ai mà ông ta gặp được. Ông ta đã bị trừng phạt khi một người đàn ông bị ông ta hãm hại chợt sống lại và đã lôi ông ta xuống địa ngục.

Amadeus Mozart và Lorenzo da Ponte đã làm việc với tốc lực cao nhất cho vở nhạc kịch này. Sau đó, Amadeus Mozart đã buộc lòng phải gác công việc viết nhạc sang một bên vì vợ của ông, nàng Constance ốm nặng. Cha của Amadeus Mozart lúc bấy giờ cũng ngã bệnh, và cuối cùng đã qua đời.

Rạng sáng ngày trình diễn buổi đầu tiên, Amadeus Mozart thêm vào những nốt nhạc cuối để hoàn tất khúc nhạc mở màn. Và tác-phẩm Don Giovanni, thêm lần nữa, cũng lại ghi dấu một thành công vượt bậc của Wolfgang Amadeus Mozart.

Tháng 06 năm 1788, gia đình Mozart dời ra khỏi thành phố. Khoảng 10 ngày sau khi dọn nhà, đứa con gái nhỏ vừa chào đời tên Theresa của Amadeus Mozart qua đời. Mozart trong thời gian này lại phải đương đầu với những khó khăn lo lắng thanh toán các hóa đơn, các chi tiêu

Bức tượng Mozart tại Salzburg, quê hương của ông

Amadeus Mozart trên giường bệnh, đang cố viết nốt bài nhạc *Lễ Cầu Hôn*, phu nhân Constance ngồi kề bên.

trong gia đình.

Vào tháng 07 năm 1791, Constance hạ sinh thêm được một con trai tên Franz Xavier Wolfgang. Khi lớn lên, Franz Xavier đã trở thành một nhạc-sĩ như cha.

Một ngày kia, khi Amadeus Mozart đang viết nhạc cho tác-phẩm The Magic Flute, (một thể nhạc cho một buổi khiêu vũ tại cung đình) thì bỗng có một người lạ mặt đến viếng thăm gia đình Mozart trong bộ áo quần màu xám với một lá thư nặc danh trên tay, yêu cầu Mozart hãy viết cho ông ta một bản nhạc cho Lễ Cầu Hôn (Requiem Mass). Người viết lá thư ấy thực ra chính là nhà quý tộc: Bá-tước Walsegg. Ông ta đặt hàng bài nhạc ấy để than khóc tiếc thương cho cái chết của vợ mình. Amadeus Mozart nhận bực như một lời mời gọi của định-mệnh, linh tính cho ông cảm nhận được rằng mình đã sắp đến ngày khuất bóng ... và Amadeus Mozart đã tiên đoán đúng.

Tháng 09 năm 1791, tác-phẩm The Magic Flute được hoàn tất với một thành công vượt bậc và đã trở thành một nhạc-phẩm bất hủ khác của Mozart. Tháng 11 cùng năm, sức khỏe của Wolfgang Amadeus Mozart bị sút kém. Ông đau nặng và đã lạng lẹ từ trần vào ngày

Wolfgang Amadeus Mozart chỉ hưởng dương được 35 tuổi. Ông đã để lại cho chúng ta một kho tàng âm nhạc quý báu bao gồm hàng trăm tác-phẩm giá-trị như những bài: Nhạc kịch (Operas); Nhạc thính phòng (Chamber music); Nhạc cho nhà-thờ, thánh-ca (Church music); Nhạc cho ban hợp-xướng, thanh-nhạc (Vocal & Choral music); Nhạc giao-hưởng (Symphonies); Nhạc hòa-tấu, song tấu, tứ tấu... (Concertos); Nhạc cho dàn nhạc (Orchestral music); Nhạc cho đại-phong-cầm (Organ music); Nhạc cho dương-cầm (Piano music), vĩ-cầm, ...

Ngày nay, người ta tạc tượng, dựng cầu, xây đài tưởng niệm thật quy mô và trang trọng cho Wolfgang Amadeus Mozart khắp nơi trên thế giới.

Người viết bài này luôn nghe ngậm ngùi và xót xa... khi nghĩ về người nhạc sĩ mình kính mến, lúc lìa trần đã phải sống những giây phút cuối đời trong một hoàn cảnh vô cùng thiếu thốn và nghèo khổ!

Nhìn những Bảo-Tàng-Viện khang trang kiên cố, nhìn những Đài-Kỷ-Niệm chạm trổ công phu mang tên Người, có ai biết cho rằng, Wolfgang Amadeus Mozart, người nhạc-sĩ lỗi-lạc tài ba kia khi nhắm mắt, tang lễ chỉ được cử hành sơ sài theo phong tục thông thường của một người dân tầm

thường trong xã hội của thành Vienna với lễ tế vài ba người thân đưa tiễn!... Và có ai có thể ngờ rằng di hài của Wolfgang Amadeus Mozart, thiên tài có một không hai trong lịch sử âm nhạc, vì quá nghèo túng đã phải bị lấp vùi trong một huyệt mả công cộng nào đó. Người đã không có được cả một tấm bia tầm thường để khắc ghi tên họ ...!

Ngọc Bích Ngân
www.ngocbichngan.com

05 tháng 12 năm 1791 hầu như là do chúng sốt thương hàn nếu không là do thận bị hỏng. Còn có lời đồn rằng Wolfgang Amadeus Mozart đã bị một người bạn đồng nghiệp người Ý-đại-lợi tên Antonio Salieri, cũng là một nhạc-sĩ

Đài tưởng niệm cố nhạc-sĩ Wolfgang Amadues Mozart tại vườn Burggarten, Vienna.

soạn nhạc đầu độc. Nhưng cho đến nay, chưa có một bằng chứng nào được đưa ra để xác thật điều đó. Bản nhạc Lễ Cầu Hôn cũng là sáng tác cuối cùng của Wolfgang Amadeus Mozart. Khi ông trút hơi, tập nhạc vẫn còn chưa được viết xong. Sau này, bà quả-phụ Constance đã thu xếp để tập nhạc được hoàn tất.